

Nr 1

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunallag för Stockholm ävensom i ämnet väckt motion.

Till konstitutionsutskottet ha båda kamrarna den 16 januari 1957 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 16, vari Kungl. Maj:t, under återopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1957, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till kommunallag för Stockholm.

Beträffande motiveringen till förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft den inom andra kammaren i anledning av propositionen väckta, till konstitutionsutskottet hänvisade motionen nr 296 av herr *Carlsson* i Stockholm. Vad i motionen hemställts återgives i det följande i avsnittet under 2 B rörande de kommunala nämndernas inre organisation och verksamhetsformer. I fråga om de av motionären anförda skälen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i nämnda avsnitt, hänvisa till motionen.

1. Inledning

Den år 1953 antagna kommunallagen (SFS 1953:753), som trädde i kraft den 1 januari 1955, avser icke Stockholm; för Stockholm gäller i stället lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm. I samband med att förslaget till ny kommunallag framlades, beslöts emellertid att även kommunallagstiftningen för Stockholm skulle överses, och med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1953 tillkallade chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, särskilda sakkunniga, vilka skulle, i den utsträckning så befunes lämpligt, söka åstadkomma överensstämmelse mellan 1935 års lag om kommunalstyrelse i Stockholm och den nya kommunallagen.

Sedan de sakkunniga slutfört sitt arbete, avlämnade de den 10 februari 1956 betänkande med bl. a. förslag till kommunallag för Stockholm, vilken lag var avsedd att ersätta nu gällande bestämmelser om kommunalstyrelse i Stockholm.

Förslaget innebar, att de kommunalrättsliga bestämmelserna för Stockholm i väsentliga hänseenden anpassades till bestämmelserna i den allmänna kommunallagen. De avvikelser som föreslogos, bl. a. i fråga om de kommunala nämndernas organisation, betingades i huvudsak av de särskilda förhållandena i Stockholm. De sakkunnigas förslag var i huvudsak enhälligt. Reservationer avgåvos dock beträffande vissa särskilda frågor.

Vissa väsentliga kommunalrättsliga frågor rörande Stockholm, såsom spörsmålen om bildande av en Stor-Stockholms-region och om ändring av stadens administrativa konstitution, berördes icke av förslaget. De sakkunniga anförde såsom motiv för att de icke framlade förslag i dessa frågor, att de sannolikt icke kunde lösas förrän om relativt lång tid.

Över de sakkunnigas förslag avgåvos efter remiss yttranden av kammarkollegiet, överståthållarämbetet och Svenska stadsförbundets styrelse. Överståthållarämbetet fogade vid sitt yttrande ett av Stockholms stadsfullmäktige avgivet utlåtande över förslaget. Remissinstanserna anslöto sig i huvudsak till de sakkunnigas förslag.

Även det genom propositionen framlagda lagförslaget ansluter sig i väsentliga delar därtill. Föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, har vid anmälan av ärendet i statsrådet anført, att han ansett påkallat att framlägga förevarande förslag utan att avvakta förutsättningarna för en lösning av frågan om bildande av en Stor-Stockholms-region och därmed sammanhängande spörsmål, detta för att undvika, att i sak omotiverad skiljaktighet mellan den allmänna kommunallagen och kommunallagen för Stockholm skulle råda under någon längre tid. Departementschefen har vidare uttalat, att han ansett angeläget, att kommunallagen för Stockholm komme att i största möjliga utsträckning stämma överens med den allmänna kommunallagen, samt att större principiella frågor, som nyligen varit föremål för omprövning, främst vid utarbetandet av sistnämnda lag, icke syntes utan mycket tungt vägande skäl böra erhålla en annan lösning för Stockholms del än för riket i övrigt.

I det följande kommer först att redogöras för vissa allmänna och principiella frågor, som uppmärksammats under förarbetena till lagförslaget. Beträffande motiveringen till de särskilda bestämmelserna kommer att i huvudsak hänvisas till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet; endast i vissa punkter kommer redogörelse härutinnan att lämnas.

2. Vissa allmänna och principiella frågor

A. Ersättning åt fullmäktige

Jämlikt 28 § allmänna kommunallagen äga fullmäktige besluta, att till fullmäktig må — enligt vissa närmare angivna grunder — utgå resekostnadsersättning samt under vissa förhållanden ersättning för resdag. Andra

former av ersättning till fullmäktig finnas icke. Bestämmelserna om ersättning åt fullmäktig innehåra icke saklig ändring av vad som gällde innan kommunallagen trädde i kraft. De förut gällande bestämmelserna härom hade antagits år 1950. Till grund för dessa — vilka avsågo ersättning åt innehavare av kommunala förtroendeuppdrag överhuvud — låg ett år 1949 framlagt förslag av 1946 års kommunallagskommitté. I sin motivering framhöll kommittén, på tal om möjligheten att tillerkänna vald ledamot av kommunal styrelse och vissa kommunala förtroendemän i övrigt dagtraktamente, att lagstiftaren närmast torde ha tänkt sig traktementet såsom en kompensation för mistad arbetsförtjänst och för direkta utgifter i samband med sammanträde eller förrättning. Kommittén yttrade vidare, att dagtraktamentet, åtminstone från viss synpunkt, framstode även såsom ersättning för utfört arbete. Kommittén avvisade tanken, att ledamöter i kommunernas beslutande organ skulle kunna erhålla dagtraktamente. Därvid hänvisade kommittén till såväl fullmäktiguppdragets särskilda karaktär som den i jämförelse med ledamotskap av styrelser och nämnder mindre omfattning, vari uppdraget toge sin innehavares tid i anspråk.

Statsmakterna ansågo i likhet med kommittén det icke böra ifrågakomma att tillerkänna fullmäktige dagtraktamente.

Frågan om arvode åt fullmäktige berördes icke av kommittén. Icke heller eljest under lagstiftningsärendets gång berördes denna fråga.

För Stockholms del gäller enligt 1935 års lag (28 §), att resekostnadsersättning kan utgå. Däremot finns ej möjlighet att besluta om arvode eller traktamente åt fullmäktig.

De sakkunniga föreslogo, att i Stockholm stadsfullmäktige skulle äga besluta, att ledamot av fullmäktige skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Under hänvisning till att kommunreformen, den allmänna tendensen till befolkningskoncentration till tätorterna och de kommunala uppgifternas allt mer poängterade betydelse för samhällslivet underströke vikten av att för det ansvarsfulla uppdraget att vara ledamot av fullmäktige kunna förvärva härför välkvalificerade personer framhöll de sakkunniga, att spörsmålet om ersättning åt fullmäktige vore av allmän betydelse och att det funnes anledning förmoda, att utvecklingen komme att leda till att den allmänna kommunallagens ståndpunkt i detta avseende omprövades. Oberoende av en sådan omprövning föreläge emellertid enligt de sakkunniga i fråga om Stockholm påtagliga skäl att införa rätt till arvode åt fullmäktige. Härutinnan anförde de sakkunniga:

Med hänsyn till Stockholms storlek och karaktär samt arten och omfattningen av de ärenden, som ankomma på stadsfullmäktige, framstår här med särskild styrka vikten av att kunna för fullmäktiguppdraget förvärva sådana medborgare, som besitta de kvalifikationer, som göra dem till in-

siktsfulla och ansvarsmedvetna förtroendemän för samhällsmedlemmarna. Mångfalden av ärenden och omfattningen av de till ärendena tryckta handlingarna gör det vidare uppenbart, att fullmäktiguppdraget här innebär en så stor arbetsbörda, att det under alla förhållanden förutsätter en personlig uppoffring av betydande mått och — om möjlighet till ekonomisk ersättning ej föreligger — ofta en direkt ekonomisk förlust.

En *reservant* bland de sakkunniga förklarade sig icke kunna biträda de sakkunnigas förslag i förevarande avseende.

Under *remissbehandlingen* tillstyrktes de sakkunnigas förslag endast av *Stockholms stadsfullmäktige*.

Kammarkollegiet, överståthållarämbetet och *Svenska stadsförbundets styrelse* anslöto sig icke till förslaget. Kammarkollegiet anförde, att det för Stockholms del icke kunde anses föreligga sådana särskilda skäl, att annan regel borde gälla för Stockholm än för riket i övrigt. Liknande synpunkter anlades av överståthållarämbetet och styrelsen. Överståthållarämbetet yttrade vidare, efter att ha uttalat, att vissa anförda omständigheter närmast talade för att frågan om rätt att utgiva ersättning till fullmäktige borde få anstå, till dess den kunde prövas i ett större sammanhang, följande.

Om det likväl skulle anses lämpligt, att redan dessförinnan lösa frågan för Stockholms del, synes rätten att utgiva ersättning böra begränsas till gottgörelse i form av dagtraktamente. Det högsta medgivna beloppet av ett sådant traktamente torde dock böra sättas förhållandevis högt, så att det normalt täcker ett inkomstbortfall under sammanträdesdagen jämte de merutgifter som, förutom resekostnader, kunna föranledas av sammanträdet. Blir detta fallet vinnes den fördelen, att ekonomiska skäl icke komma att utgöra hinder för att börja stadsfullmäktiges sammanträden tidigare på dagen än vad nu är fallet.

Departementschefen har erinrat om den behandling frågan om ersättning åt innehavare av kommunala förtroendeuppdrag undergick i samband med de år 1950 beslutade ändringarna ävensom om att de då antagna bestämmelserna därefter i huvudsak oförändrade överfördes till den nya allmänna kommunallagen. Efter att ha återgivit de av de sakkunniga anförda skälen för att särskilda ersättningsbestämmelser nu skulle införas för Stockholm har departementschefen yttrat följande.

Jag kan icke finna att dessa skäl är tillräckliga för att införa en annan ordning i Stockholm än den som gäller för landet i övrigt. Förhållandena i Stockholm skiljer sig icke så väsentligt från förhållandena i övriga större städer i landet att det är motiverat att göra ett ur principiell synpunkt så viktigt avsteg från vad som eljest gäller. Denna uppfattning kommer också till uttryck i remissyttrandena. Anses det att man redan bör frångå 1953 års ståndpunkt i denna fråga, bör spørgsmålet behandlas i ett större sammanhang. Jag kan sålunda icke för närvarande biträda de sakkunnigas förslag i denna del.

B. De kommunala nämndernas inre organisation och verksamhetsformer

Den allmänna kommunallagen skiljer mellan nämnder, vilkas förvaltning reglerats i särskilda författningar (nämnder för reglerad förvaltning eller reglerade nämnder), t. ex. hälsovårdsnämnd, samt nämnder, som kommunerna tillsätta för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utan föranledande av bestämmelser i speciallagstiftning (nämnder för oreglerad förvaltning eller oreglerade nämnder), exempelvis lönenämnd. I den allmänna kommunallagen finnas icke några bestämmelser angående de reglerade nämndernas organisation och verksamhetsformer, medan däremot sådana bestämmelser givits i stor omfattning i fråga om de oreglerade nämnderna (45 §). Bland dessa bestämmelser må framhållas ett stadgande om delegation, innebärande i huvudsak att nämnd av sistberörda slag må, om fullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning eller åt ledamot av nämnden eller åt i kommunens tjänst anställd befattningshavare att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

De allmänna bestämmelser om nämndernas organisation, som finnas i 1935 års lag om kommunalstyrelse i Stockholm, gälla alla stadens nämnder, utom i de fall där annat är särskilt föreskrivet. Sålunda utses ordförande i de allra flesta såväl reglerade som oreglerade nämnder av stadskollegiet; andra ledamöter i nämnd ävensom suppleanter väljas i största utsträckning av stadsfullmäktige. I avseende å valbarhet och obehörighet samt rätt till avsägelse skall vad om stadsfullmäktige är stadgat äga motsvarande tillämpning, allt såvitt icke för någon nämnd är annorlunda föreskrivet (45 §). Ingen bestämmelse finnes om delegation av nämnds beslutanderätt.

De sakkunniga föreslogo i fråga om nämndernas inre organisation och arbetsformer vissa regler, vilka, i den mån annat ej föreskreves, skulle gälla för samtliga nämnder. Dessa regler voro av i huvudsak samma innebörd som de i allmänna kommunallagen meddelade bestämmelserna för oreglerade nämnder; sålunda meddelades bl. a. ett stadgande om delegation av nämnds beslutanderätt av samma innehåll som delegationsregeln i kommunallagen.

De sakkunniga erinrade om att 1946 års kommunallagskommitté under förarbetena till den allmänna kommunallagen övertog ett stadgande av innebörd att de organisatoriska bestämmelserna för de oreglerade nämnderna skulle tillämpas även på nämnderna för reglerad förvaltning, under förutsättning att de för dessa nämnder gällande särskilda författningarna icke innehölle däremot stridande bestämmelser, men att kommittén av-

stått från att föreslå ett sådant stadgande på grund av att det ansåges vara en olägenhet, att detaljbestämmelserna för ett visst kommunalt organ vore att söka i två skilda författningar, specialförfattningen och kommunallagen; dels vore det enligt kommittén rent tekniskt besvärligt att orientera sig i en så uppbyggd författningskonstruktion, dels kunde verkliga tolkningssvårigheter uppstå. Kommunallagskommittén hade därför i stället, anförde de sakkunniga vidare, förordat, att man vid kommande revisioner av specialförfattningarna sökte i görligaste mån tillämpa kommunallagens regler om valbarhet, avsägelse, suppleanter o. s. v.

De sakkunniga uttalade i det följande, att, oberoende av möjligheterna att på den av kommunallagskommittén förordade vägen uppnå enhetlighet, särskilda skäl talade för att i kommunallagen för Stockholm infördes bestämmelse av sådan innebörd som kommunallagskommittén enligt vad ovan sagts avvisat i fråga om den allmänna kommunallagen. Härvid erinrade de sakkunniga om de ovan berörda nu gällande reglerna om utseende av ordförande och ledamöter i nämnder i Stockholm, gällande för såväl nämnder för reglerad förvaltning som nämnder för oreglerad förvaltning. Vidare framhöllo de sakkunniga, att åtskilliga specialförfattningar innehölle bestämmelser av sådan art, att för Stockholm undantag kunde göras från författningarnas bestämmelser om nämndernas organisation. De sakkunniga anförde till motivering av sin ståndpunkt i förevarande del slutligen följande.

Det kan således konstateras, att redan nu för Stockholm tillämpas ett system som innebär, att detaljbestämmelserna för ett visst kommunalt organ äro att söka dels i specialförfattningen, dels i kommunallagen. Även om detta icke är någon god lösning, torde dock de av kommunallagskommittén berörda olägenheterna därav icke vara så stora, att sakliga skäl föreligga att övergiva denna ordning.

Under *remissbehandlingen* framfördes erinran mot de sakkunnigas förslag i denna del endast av *överståthållarämbetet*. I fråga om stadgandet, att föreskrifterna om nämnds organisation och verksamhetsformer i princip skulle gälla samtliga nämnder, yttrade ämbetet, efter att ha redogjort för bestämmelsen om delegation av nämnds beslutanderätt, följande.

I vilken utsträckning denna bestämmelse faktiskt skulle kunna tillämpas jämväl i fråga om nämnder för reglerad förvaltning, har icke närmare berörts av de sakkunniga. Enligt överståthållarämbetets mening torde de skäl, som föranlett att den allmänna kommunallagens bestämmelser om nämnderna begränsats till icke reglerade nämnder, vara tillämpliga även för Stockholm. Detta synes särskilt gälla bestämmelsen om delegationsrätten, eftersom betydande tolkningssvårigheter kunna uppstå, när det gäller att avgöra, i vad mån de särskilda föreskrifterna beträffande de reglerade nämnderna skola utgöra hinder för bestämmelsens tillämpning. Överståthållarämbetet anser därför, att i varje fall denna bestämmelse icke bör gälla de reglerade nämnderna.

Departementschefen har, i anslutning till vad överståthållarämbetet sålunda anfört, framhållit, att i fråga om Stockholm liksom i fråga om övriga kommuner betänkligheter kunde anföras mot att de allmänna bestämmelserna om nämnds organisation och verksamhetsformer skulle tillämpas även beträffande nämnder för reglerad förvaltning. Han har därefter fortsatt:

Såsom de sakkunniga framhållit finnes emellertid redan i nu gällande lag om kommunalstyrelse i Stockholm liknande bestämmelser, varför systemet redan får anses vara antaget för Stockholms vidkommande. Jag har därför ansett mig kunna godtaga de sakkunnigas förslag till för nämnderna gemensamma bestämmelser, dock med undantag av den föreslagna delegationsrätten i fråga om nämnder för reglerad förvaltning. Med hänsyn till de även ur statlig synpunkt viktiga intressen, som är knutna till dessa nämnders verksamhet, synes det mig principiellt icke vara invändningsfritt, att stadsfullmäktige ensamma skall kunna besluta om delegation och därigenom skapa andra beslutförhållanden än som föreskrivits i specialförfattningarna. Därest delegationsrätten anses böra ytterligare utsträckas, bör det enligt min mening ske genom att vederbörande specialförfattning ändras.

Motionären har hemställt, att riksdagen måtte i förevarande del bifalla de sakkunnigas förslag utan ändring.¹ Han har därvid framhållit, att detta förslag, såvitt det innebar, att regeln om delegation av nämnds beslutanderätt, om ej annat vore stadgat, skulle kunna tillämpas även beträffande nämnder för reglerad förvaltning, låge i linje med strävandena att icke onödigtvis begränsa den kommunala självbestämmanderätten. Vidare har han påstått, att de av de sakkunniga föreslagna reglerna om delegationsrätt icke kunde föranleda konflikter med några från statlig synpunkt viktiga intressen.

C. Jäv att deltaga vid val av revisorer

Enligt 63 § andra stycket jämfört med 16 § allmänna kommunallagen må den, vilken såsom ledamot eller suppleant i kommunens styrelse eller eljest är redovisningsskyldig till kommunen, eller sådan den redovisningsskyldige närstående, som sägs i 4 kap. 13 § 2. rättegångsbalken om jäv emot domare, icke deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, som omfattas av redovisningsskyldigheten, eller i beslut med anledning av granskningen.

Regeln i den allmänna kommunallagen om jäv vid val av revisorer och revisorssuppleanter är, bortsett från att kretsen av de jäviga vidgats, av i huvudsak samma innebörd som motsvarande regler i de äldre kommunallagarna och i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm. Under förarbetena till den allmänna kommunallagen synes icke ha övervägts, att jäven vid val av förevarande slag skulle bortfalla.

¹ Beträffande den lagtekniska utformningen av motionärens förslag se bilaga till utlåtandet.

Revisorer väljas, jämlikt 63 § första stycket allmänna kommunallagen, av fullmäktige. De kunna utses antingen för att granska kommunens samfällda förvaltning eller för att granska särskilda områden av förvaltningen. För Stockholm har revisionen hittills bedrivits särskilt för olika förvaltningsgrenar. Antalet revisorer är för närvarande 53; för dessa utses 37 suppleanter. Revisorerna ha indelats i omkring femton grupper; åt varje grupp har anförtrotts granskningen av en eller flera nämnders förvaltning. Den 15 oktober 1953 beslöto emellertid stadsfullmäktige att antaga ny revisionsstadga, innebärande, i huvudsak, att allenast tolv revisorer — med lika många suppleanter — skulle utses för granskningen av stadens räkenskaper och förvaltning, med rätt för dem att mellan sig fördela revisionsarbetet. Stadsfullmäktiges beslut överklagades hos överståthållarämbetet. Ämbetet har infordrat yttrande över besvären från stadsfullmäktige. Yttrande har ännu icke avgivits; ärendet lärer vila i avvaktan på revisionen av kommunallagstiftningen för Stockholm.

De sakkunniga intogo i sitt förslag icke någon bestämmelse om jäv vid val av revisorer och revisorssuppleanter. I detta sammanhang anförde de, bl. a., att ledamöterna av stadsfullmäktige i Stockholm plägade väljas jämväl till ledamöter av eller suppleanter i kommunens styrelse — stadskollegiet — och övriga kommunala nämnder. Härav följde, fortsatte de sakkunniga, att vid en strikt tillämpning av jävsregeln det alldeles övervägande antalet av stadsfullmäktiges ledamöter bleve jäviga vid val av revisorer och suppleanter för dem. I fortsättningen anförde de sakkunniga:

Det är en i och för sig riktig och naturlig uppfattning, som kommunallagskommittén uppenbarligen ej funnit anledning att diskutera, att den vars förvaltning skall granskas ej är med och utser den, som skall granska förvaltningen. Det är å andra sidan ytterligt otillfredsställande redan att valet av revisorer skall ske av ett ringa fåtal vid valet röstberättigade stadsfullmäktigledamöter. Men särskilt olämplig ter sig denna situation mot bakgrunden av att detta val regelmässigt skall ske proportionellt. Det proportionella valförfarandet *kan* med ett strikt iakttagande av jävsreglerna uppenbarligen leda till resultat rakt motsatta dem, som avses med proportionella val.

Det torde förhålla sig så att det dilemma, som vållas av jävsregelns konstruktion i förening med praxis att utse stadsfullmäktigledamöter till ledamöter jämväl av nämnderna, i allmänhet löses genom ett mindre strikt iakttagande av denna regel och genom att den tekniska möjligheten till politiska manövrer icke utnyttjas. Valet av revisorer förberedes i bruklig ordning inom de politiska partigrupperna efter den proportionella metoden och bekräftas genom stadsfullmäktiges beslut, där jävet icke tager sig formella uttryck.

Det får ändock anses mindre tillfredsställande att vid ett lagstiftningsarbete förutsätta en sådan ordning för lagreglernas tillämpning.

Tre *reservanter* bland de sakkunniga yrkade, att bestämmelserna i den allmänna kommunallagen om jäv vid val av revisorer oförändrade skulle överföras till kommunallagen för Stockholm. Härutinnan yttrade de:

Uppfattningen att den som bär ansvaret för en verksamhet icke skall få delta i valet av granskningsmän för hans verksamhet är starkt förankrad såväl inom kommunalrätten som inom samhällslivet i övrigt. Ett avsteg från denna princip finna vi synnerligen otillfredsställande. Stockholm skulle för övrigt på denna punkt komma att intaga en särställning i förhållande till andra kommuner. Några godtagbara skäl kunna icke föreläggas, varför man för Stockholms del nu skulle slopa en sedan länge gällande jävsbestämmelse, som man år 1953 på principiella grunder ansett böra bibehållas för landets samtliga övriga kommuner.

När de sakkunniga förordat slopande av ifrågavarande jävsbestämmelse, syntes, anförde reservanterna, ett motiv ha varit att anpassa lagreglerna så att de möjliggjorde genomförande av stadsfullmäktiges beslut om ny revisionsstadga. Enligt reservanternas mening vore emellertid för en så stor stad som Stockholm det nuvarande systemet med ett mindre antal revisorer för varje särskild nämnd eller för grupper av nämnder att föredraga. Under alla omständigheter måste det, anförde reservanterna, vara oriktigt, att grundläggande kommunalrättsliga principer skulle avskaffas eller jämkas för att möjliggöra den ena eller andra lösningen av praktiska administrativa problem.

Samtliga *remissinstanser* med undantag av Stockholms stadsfullmäktige anslöto sig i förevarande del väsentligen till de av reservanterna anförda skälen och avstyrkte de sakkunnigas förslag. Stadsfullmäktige tillstyrkte förslaget med 47 röster mot 43. *Kammarkollegiet* erinrade om att motsvarande svårigheter med jäv för flertalet fullmäktigledamöter, som de sakkunniga velat undvika genom att utesluta regeln om jäv vid revisorsval, ändock kunde uppstå vid beviljandet av ansvarsfrihet för förvaltningen.

Departementschefen har till stöd för det i propositionen upptagna förslaget, som innebär att bestämmelserna om jäv vid här ifrågavarande val skola erhålla samma utformning som i den allmänna kommunallagen, anført följande.

För egen del kan jag icke finna att de sakkunnigas majoritet anført tillräckliga skäl för att i kommunallagstiftningen för Stockholm göra avvikelse från den icke blott inom kommunalrätten utan även i övrigt allmänt accepterade principen att den, vars förvaltning skall granskas av revisorer, icke äger att delta i valet av dessa revisorer. Det torde höra till undantagsfallen att denna jävsbestämmelse i praktiken medför några svårigheter.

D. Statsuppsikten genom överståthållarämbetet

Enligt lagen om kommunalstyrelse i Stockholm utövar överståthållarämbetet viss uppsikt över Stockholms kommunala förvaltning. Denna överståthållarämbetets tillsyn tager sig i nu gällande lag följande uttryck:

Ämbetet

utövar överinseende över förvaltning och verkställighet (7 §);

skall under vissa förutsättningar förbjuda verkställighet av stadsfullmäktigbeslut (65 §);

äger förordna om stadsfullmäktigsammanträde (17 §);

äger framställa förslag till stadsfullmäktige (23 §);

skall avgiva utlåtande över stadsfullmäktiges framställningar till Konungen (29 §);

skall behandla begäran från stadsfullmäktige eller stadskollegiet om upplysningar från andra myndigheter (30 §, 36 § 2 mom.);

skall få del av stadsfullmäktiges beslut (34 §);

skall i regel fastställa instruktion för kommunal nämnd (44 §);

skall enligt 64 § för stadfästelse pröva beslut, vilka avse pension enligt 28 § 4 mom.;

utgifter som erfordra utdebitering under längre tid än fem år;

åläggande enligt 55 § 2 mom. av ny kommunalskatt att utgå efter annan än i 54 § bestämd allmän grund.

Överståthållarämbetet är besvärinstans enligt 66 och 68 §§.

Vidare äger överståthållarämbetet enligt den av Kungl. Maj:t fastställda instruktionen för stadskollegiet i Stockholm påkalla sammanträde med stadskollegiet för behandling av uppgivet ärende.

Slutligen äger överståthållaren eller, vid hinder för honom, underståthållaren att vara tillstädes vid sammanträde med stadsfullmäktige och stadskollegiet och delta i överläggningarna men ej i besluten (20 § och 40 §).

Denna överståthållarämbetets uppsikt motsvarar i huvudsak den, som enligt lagen om kommunalstyrelse i stad tillkom magistrat och länsstyrelse. Om man undantager att länsstyrelse fortfarande är underställnings- och besvärinstans, är i den allmänna kommunallagen motsvarande statsuppsikt i allt väsentligt borttagen. Sålunda är magistratens legalitetskontroll — i Stockholm tillkommande överståthållarämbetet — borttagen liksom överinseendet över förvaltningen och den allmänna initiativrätten. Den tidigare gällande bestämmelsen i lagen om kommunalstyrelse i stad om rätt för borgmästare eller annan utsedd magistratsledamot att övervara stadsfullmäktigsammanträde har ej heller motsvarighet i den allmänna kommunallagen.

De sakkunniga föreslogo att nu gällande statsuppsikt bringades att upphöra i huvudsaklig överensstämmelse med vad som skett genom den allmänna kommunallagen. I fråga om överståthållarens (eller underståthållarens) närvaro vid sammanträden med stadsfullmäktige och stadskolle-

giet yttrade de sakkunniga, att denna närvaro i särskilda fall kunde vara av betydelse för staden. I fortsättningen anförde de följande.

I fråga om stadsfullmäktigsammanträde synes nuvarande närvarorätt lämpligen böra inskrivas i lagen, varvid viss hänsyn toges till det förhållandet, att Stockholms stad i huvudsak tillika har landstings uppgifter och att landshövding äger övervara landstingsmöte. Visserligen gäller icke enligt kommunallagen en sådan rätt för landshövding i fråga om övriga städer utanför landsting, men just Stockholms egenskap av huvudstad torde försvara denna avvikelse från kommunallagen.

Däremot upptogo de sakkunniga i sitt lagförslag ej motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen om rätt att övervara stadskollegiets sammanträden.

Av remissinstanserna gjorde endast överståthållarämbetet erinran mot de sakkunnigas förslag i förevarande del. Ämbetet ifrågasatte lämpligheten av att den nuvarande rätten att övervara stadskollegiets sammanträden borttoges. Härvid åberopade ämbetet bl. a. tidigare uttalande av stadskollegiet, enligt vilket överståthållarens befogenhet att närvara vid kollegiets sammanträden vore ägnad att främja samarbetet mellan statsförvaltningen och kommunalstyrelsen. Ämbetet yttrade vidare i denna fråga, att det vore att beklaga, om en eventuell uppfattning, att överståthållarens närvaro vid kollegiets sammanträden innefattade något utövande av en statsuppsikt, skulle utgöra hinder för närvarorättens bibehållande.

Departementschefen har framhållit, att de föreslagna reglerna i förevarande avseende i allt väsentligt stämde överens med motsvarande regler i den allmänna kommunallagen. En skillnad vore dock, har departementschefen uttalat, att överståthållaren bibehölles vid sin rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden med stadsfullmäktige. Härom har han anfört följande.

Denna rätt, vilken är en motsvarighet till den rätt att övervara landstings sammanträden som tillkommer landshövding, är i viss mån motiverad av att Stockholms stad i huvudsak även har landstings uppgifter. Även i övrigt torde de speciella förhållandena i Stockholm tala för den föreslagna ordningen.

Rörande rätten att övervara stadskollegiets sammanträden har departementschefen, i anslutning till överståthållarens uttalande om att närvarorätten vore av värde för samarbetet mellan ämbetet och staden, yttrat följande.

Ehuru närvarorätten kan vara av viss betydelse för detta samarbete, anser jag likväl att densamma icke bör bibehållas, då överståthållarämbetet enligt förslaget icke längre skall ha något överinseende eller utöva någon legalitetskontroll över den kommunala förvaltningen. Någon motsvarighet till denna närvarorätt finnes ej heller för landshövding.

3. Övriga frågor

I fråga om motiveringen till de särskilda stadgandena må hänvisas till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet. Här beröras endast vissa frågor av mera allmänt intresse.

14 §.

Den i den allmänna kommunallagen (KL) och lagen om kommunalstyrelse i Stockholm (LKStHm) angivna förutsättningen för fullmäktigsammanträde på begäran av ledamöter är, att *de flesta* av fullmäktige begära, att sammanträde skall hållas. *De sakkunniga* föreslogo, att för Stockholm skulle gälla, att sammanträde skulle hållas, när minst *en tredjedel* av fullmäktige begärde det. De speciella förhållandena i Stockholm ansågos av *de sakkunniga* väl motivera denna avvikelse från KL, då ju, anförde de, redan en tredjedel där numerärt representerade en betydande opinion.

Kammarkollegiet avstyrkte den av *de sakkunniga* sålunda förordade ändringen under anförande, bl. a., att styrkan av en opinionsyttring från ledamöter i fullmäktigförsamling icke borde bedömas efter det absoluta antal ledamöter, som stode bakom densamma, utan i stället borde ses mot bakgrunden av den proportion, i vilken detta antal stode till hela antalet ledamöter i församlingen. Skulle *de sakkunnigas* förslag genomföras, syntes enligt kollegiet viss risk föreligga, att bestämmelsen skulle kunna medföra missbruk.

Departementschefen har förordat *de sakkunnigas* förslag. Därvid har han anført, att, om än skälen för att här göra avvikelse från KL:s bestämmelser icke framstode med samma styrka som i övriga fall, då avvikelser föreslagits, olägenhet av den föreslagna bestämmelsen knappast torde vara att befara.

23 §.

I tredje stycket av denna § stadgas med avseende på stadsfullmäktige i enlighet med vad nu gäller jämlikt LKStHm, att vid lika röstetal i andra omröstningar än val ny omröstning skall företagas med slutna sedlar, varvid före dessas öppnande en sedel avlägges för att, om rösterna även då bli lika, bestämma beslutet. Enligt KL har i motsvarande lägen ordföranden utslagsröst. Den för Stockholm gällande metoden lär härleda sig från den tid, då överståthållaren var ordförande i fullmäktige. *De sakkunniga* hänvisade till att metoden finge anses vara hävdvunnen i Stockholm och anförde, att den fungerat väl. De behöllo därför metoden i sitt förslag.

På grund av föreskrifter i LKStHm skall val av stadskollegium, drätsel-nämnd, annan stadens nämnd, för vilken sådant är särskilt föreskrivet, revisorer samt särskild beredning vara proportionellt, om så begäres av ett i lagen på visst sätt bestämt antal ledamöter. Vad beträffar andra stadens nämnder än stadskollegiet och drätsel-nämnden finnes för närvarande icke

föreskrivet, att val skall vara proportionellt. Regeln i KL om proportionellt val gäller, utom de organ, som svara mot de nyss berörda, även samtliga nämnder för oreglerad förvaltning.

De sakkunniga avstodo från att föreslå utvidgning av ordningen med proportionella val för Stockholms vidkommande. De anförde därvid, bl. a., att speciella valbarhetsvillkor — som i Stockholm funnes icke blott beträffande nämnder för reglerad förvaltning utan också beträffande andra nämnder — utgjorde ett tekniskt hinder för den proportionella valmetoden samt att den bundenhet, som skulle följa av att i viss omfattning vidga den obligatoriskt föreskrivna proportionella valmetoden, icke skulle innebära någon allmän-giltig garanti för proportionalitetens tillämpning i den samlade kommunal-förvaltningen men kunna medföra vissa olägenheter.

Vad de sakkunniga föreslagit i nu berörda avseenden har icke mött erin-ran under lagförslagets senare behandling.

33 §.

Enligt gällande bestämmelser väljas ledamöter och suppleanter i stads-kollegiet för ett år i sänder. Enligt KL är mandatperioden för kommunens styrelse emellertid fyra år. *De sakkunniga* föreslogo, att mandattiden för stadskollegiet skulle vara oförändrad; härvid anförde de:

För Stockholms del har det årliga valet ansetts vara lämpligt och fördel-aktigt bl. a. med hänsyn till stadskollegiets betydelsefulla funktioner. Det årliga valet utgör härvid en bättre garanti för att kollegiet alltid kan vara sammansatt av de främsta företrädarna för de politiska partierna. Kom-munallagskommittén har som motiv för KL:s regel härutinnan framhållit vikten av att kommunens styrelse får utöva sin verksamhet under en längre tidsperiod. Erfarenheten får emellertid för Stockholms del anses ha utvisat, att även med den där gällande ordningen denna synpunkt väl kunnat prak-tiskt tillgodoses.

Stadskollegiet väljes enligt nu gällande stadganden å stadsfullmäktiges första sammanträde under arbetsåret. Detta innebär bl. a., att, i olikhet med vad som gäller enligt KL, en ny sammansättning av stadsfullmäktige efter allmänna kommunalval omedelbart återverkar på sammansättningen av kommunens styrelse. *De sakkunniga* föreslogo, att den för Stockholms del sålunda gällande ordningen skulle bestå.

De sakkunnigas ståndpunkt i nu berörda avseenden har icke mött gensaga under lagförslagets senare behandling.

34 §.

Till skillnad från vad som gäller enligt KL må i Stockholm enligt nu gällande bestämmelser till ordförande eller vice ordförande i kommunens styrelse icke utses ordföranden eller vice ordförande i stadsfullmäktige.

De sakkunnigas förslag i förevarande avseende innebär, att den nuvarande

ordningen bibehålles. Häremot har icke riktats gensaga under lagförslagets senare behandling.

38 §.

Enligt KL må suppleant i kommunens styrelse närvara vid styrelsens sammanträden, även då han icke kallats att tjänstgöra i ledamots ställe. Vidare gäller, att suppleant alltid skall underrättas om tid för sammanträde. Mot svarighet till vad sålunda föreskrivits finns icke i LKSthlm.

De sakkunniga medtogo i sitt förslag icke någon bestämmelse motsvarande den i KL intagna. De hänvisade därvid dels till att, enär stadskollegiets sammanträden obligatoriskt övervaras av — jämte de tolv ledamöterna — de nio borgarråden, en mera regelmässig närvaro jämväl av suppleanterna skulle innebära en utökning av de i sammanträdena deltagande, som tedde sig främmande och i någon mån oläglig, dels till att, enär suppleanterna skola väljas bland stadsfullmäktige och därtill regelmässigt utsåges bland de i kommunala värv mera erfarna av fullmäktige, icke heller föreläge något mera påtagligt behov av att suppleanterna finge bevista sammanträdena för att få förtrogenhet med det kommunala arbetet.

Tre reservanter bland de sakkunniga anförde, att de icke funnit tillräckliga skäl föreligga för en avvikelse från KL i förevarande avseende.

Under remissbehandlingen framhöll kammarkollegiet, att enligt KL suppleant, som närvore vid sammanträde utan att tjänstgöra för ledamot, icke ägde rätt att yttra sig, varför det sakligt sett vore betydelselöst, om KL i detta hänseende följdes för Stockholms del eller icke. Kammarkollegiet fortsatte emellertid, att, med hänsyn till det förhållandevis stora antal personer, som skola närvara vid sammanträde med stadskollegiet, det skulle bli tyngande, om även suppleanterna regelmässigt vore tillstädes. Under åberopande härav sade sig kammarkollegiet icke ha något att erinra mot de sakkunnigas förslag.

Departementschefen har, på de av kammarkollegiet åberopade skälen, biträtt den mening de sakkunniga uttalat.

45 §.

Enligt 42 § LKSthlm skall antalet borgarråd vara minst fyra och högst nio. Denna bestämmelse medtogs ej i de sakkunnigas förslag. Skälet härtill var enligt de sakkunniga främst, att antalet borgarråd icke kunde anses vara av sådan betydelse ur kommunalrättslig synpunkt att föreskrifter därom behövde givas i lagform. Staden syntes, hävdade de sakkunniga, böra få frihet att själv bestämma detta antal i direkt anslutning till utvecklingen av de förhållanden, som kunde påkalla ändringar av den centrala administrationen.

Av remissinstanserna var endast kammarkollegiet av motsatt uppfattning. Kollegiet ansåg det vara naturligt att ramen för antalet angäves beträffande så betydelsefulla och högt avlönade tjänster som borgarrådsbefattningarna.

Departementschefen har i förevarande del anfört:

I likhet med de sakkunniga anser jag att ramen för antalet borgarråd icke bör angivas i lagen. Staden bör ha frihet att ordna sin förvaltning och sina verksamhetsformer efter aktuella behov och några särskilda skäl för att i fråga om antalet borgarråd bibehålla en statlig kontroll föreligger enligt min mening icke. Jag vill erinra om att jag i propositionen med förslag till allmän kommunallag anslöt mig till den uppfattningen i fråga om övriga städers möjligheter att inrätta borgarrådsbefattningar, att det bör tillkomma städerna att i detta avseende välja den organisation, de finner lämplig.

50 §.

För närvarande gäller enligt LKSthm, att borgarråd äro ordförande i samtliga kommunala nämnder utom stadskollegiet, där ej annat är föreskrivet. *De sakkunniga* föreslogo härutinnan en ändring av innebörd, att stadsfullmäktige skulle äga utse annan än borgarråd till ordförande i nämnd eller överlämna åt nämnden att själv utse sin ordförande. De anförde härvid, bl. a., att borgarrådets arbetsbörd med stadens tillväxt blivit alltmer betungande, att ansvaret för ledningen av administrationen inom roteln — stabsarbetet — torde få anses utgöra borgarråds mest betydelsefulla uppgift, att utövändet av funktionerna såsom nämndordförande otvivelaktigt utgjorde en viktig förutsättning härför men att det innebure också, att tid och arbete toges i anspråk för vissa mindre viktiga frågor. Det syntes därför de sakkunniga motiverat att, för att skapa möjlighet för borgarråd att i första hand ägna sig åt de mera betydelsefulla förvaltningsuppgifterna, införa möjlighet till undantag från huvudregeln om att borgarråd skola vara ordförande i nämnder.

Mot de sakkunnigas förslag i denna del har icke riktats invändning under lagförslagets senare behandling.

80 §.

I 3 mom. har införts föreskrift om besvärsnämnd, som i sak stämmer överens med 76 § 3 mom. KL. Då stadgandet om besvärsnämnd infördes i KL, skedde detta i sin tur väsentligen efter förebild från Stockholm. Besvärsnämnden skall enligt förslaget pröva besvär i tjänstetillsättningsärenden och vissa andra ärenden rörande kommunaltjänstemän i fall, då klagan eljest skolat föras såsom kommunalbesvär, d. v. s. då icke särskild författning innehåller bestämmelser om överklagande av kommunal nämnds beslut hos statlig myndighet. Rätten att anföra besvär hos besvärsnämnden är icke bunden till medlemskap i kommunen. I fråga om klagan över besvärsnämndens beslut gälla emellertid enligt förslaget på grund av hänvisning i sista stycket reglerna i 1 mom. om kommunalbesvär, vilka regler giva besvärsrätt endast åt kommunmedlemmar.

De sakkunniga uttalade, i anslutning till vissa yttranden under förarbetena till KL, den uppfattningen, att enhetliga regler borde gälla i fråga om

besvär över kommunal nämnds beslut om tjänstetillsättningar, oavsett om beslutet fattats av sådan nämnd för reglerad förvaltning, för vilken i fråga om besvärsförfarandet gälla bestämmelser i särskild författning, eller av nämnd av annat slag. Besvärsrätten för kommunaltjänstemän borde enligt de sakkunniga i princip regleras i kommunallag. De sakkunniga anförde, att skäl emellertid kunde föreligga för vissa undantag, att för ett konkret förslag i den berörda frågan skulle erfordras såväl ingående undersökning av vilka kommunala tjänstetillsättningar som borde undantas från huvudregeln som ock närmare studium av mest lämpliga lagkonstruktion samt att en sådan konstruktion av besvärsinstitutet, som de sakkunniga avsett, finge anses i lika mån beröra rikslagstiftningen som lagstiftningen för Stockholm. Under återopande härav uttalade de sakkunniga, att de ansett sig böra avstå från att framföra ett direkt förslag i det av dem omfattade syftet.

Under *remissbehandlingen* uttalade *överståthållarämbetet* sitt instämmande i de sakkunnigas kritik av den skilda besvärsrätten vid tillsättning av olika slag av kommunala tjänster. Men även i andra avseenden kunde, anförde ämbetet, ifrågasättas, om det kommunala besvärsinstitutet vore utformat på ett fullt tillfredsställande sätt; ämbetet syftade härvid närmast på begränsningen av besvärsrätten till medlemmar av kommunen, en begränsning som innebure, att kommunalbesvär i regel icke kunde anföras av en person, som icke vore kommunmedlem, ens i det fall, att beslutet anginge hans enskilda rätt.

Departementschefen har i förevarande proposition icke gjort något uttalande i anledning av vad de sakkunniga och *överståthållarämbetet* sålunda anfört.

Utskottet

Vid tillkomsten av 1953 års allmänna kommunallag förutsattes, att övriga kommunallagar skulle omarbetas till huvudsaklig överensstämmelse med denna. Redan år 1954 antogs den nya landstingslagen, som uppbyggts enligt till stor del samma grunder som den allmänna kommunallagen. Genom förevarande proposition föreslås en på motsvarande sätt reformerad kommunallagstiftning för Stockholm. De föreslagna ändringarna kunna icke sägas vara av genomgripande natur. Detta förklaras delvis av att vissa av de nya föreskrifterna i den allmänna kommunallagen utformats efter förebilder från Stockholms kommunalförfattning, delvis av att vissa bestämmelser i sagda lag genom särskild lag provisoriskt gjorts tillämpliga på Stockholm, delvis också av att vissa för Stockholm speciella kommunalrättsliga frågor av vikt — främst frågan om bildande av en Stor-Stockholms-region och vad därmed äger samband — icke ansetts böra upptagas till behandling i förevarande sammanhang. Utskottet anser sig böra tillstyrka det föreva-

rande lagförslagets allmänna uppläggning med syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse mellan kommunallagstiftningen för Stockholm och den allmänna kommunallagen. Utskottet delar den uppfattning, som kommit till uttryck i propositionen, att större principiella frågor icke utan tungt vägande skäl böra erhålla annan lösning för Stockholm än för riket i övrigt.

En avvikelse från den allmänna kommunallagen föreslås genom propositionen beträffande *de kommunala nämndernas inre organisation och verksamhetsformer*. Medan den allmänna kommunallagens stadganden härom ha avseende allenast på nämnder för oreglerad förvaltning, skola motsvarande föreskrifter i förslaget — med undantag för regeln om delegationsrätt, som skall beröras i det följande — tillämpas även beträffande nämnder för reglerad förvaltning i den mån annat ej är särskilt föreskrivet. Ett väsentligt motiv för avvikelsen är att en i viss mån likartad ordning redan nu gäller för Stockholm. Med hänsyn härtill anser utskottet, i trots av vissa betänkligheter, förslaget kunna godtagas härvidlag.

De sakkunnigas förslag innebar beträffande nämndernas verksamhetsformer större avvikelse från den allmänna kommunallagen än propositionens förslag, nämligen på det sättet, att regeln om delegation av nämnds beslutanderätt skulle gälla icke endast — såsom enligt den allmänna kommunallagen — nämnder för oreglerad förvaltning utan också, i den mån ej annat vore föreskrivet, nämnder för reglerad förvaltning. I motionen nr II: 296 har yrkats, att delegationsregeln skulle utformas i enlighet med de sakkunnigas förslag. Med anledning härav vill utskottet erinra om att vissa under senare tid antagna lagar (såsom lagen om socialhjälp och skolstyrelselagen) samt offentliggjorda kommittéförslag (såsom förslagen till sjukhuslag och barnavårdslag) innehålla delegationsstadganden till sin innebörd likartade med motsvarande stadganden i den allmänna kommunallagen och i förevarande förslag eller innefattande hänvisning till dessa. Regleringen av delegationsrätten i äldre författningar är däremot ofta ofullständig; i vissa saknas helt sådan reglering. Inom de förvaltningsområden, där frågan om delegationsrätt blivit löst genom särskilda uttömmande bestämmelser, skulle, om motionärens förslag vunne bifall, delegationsregeln i kommunallagen för Stockholm icke vinna tillämpning. Beträffande åter förvaltningsområden, där delegationsrätten är ofullständigt reglerad, skulle stundom tolkningssvårigheter kunna uppkomma. För sådana fall — och dessutom för fall, där delegationsregler saknas — måste vidare beaktas, att, såsom departementschefen anført, det icke synes invändningsfritt, att stadsfullmäktige i Stockholm ensamma skulle kunna skapa andra beslutförhållningsregler än dem som föreskrivits i specialförfattningarna. Vad nu anförts rörande befogenheten för nämnd att delegera sin beslutanderätt föranleder utskottet att nu avstyrka en sådan lösning, som föreslagits i motionen, och att i stället tillstyrka del genom propositionen framlagda förslaget i denna del.

Även beträffande *statsuppsikten över förvaltningen* innefattar förslaget en viss avvikelse från den allmänna kommunallagen. Denna lag innebär, i jämförelse med vad som gällde tidigare, betydande inskränkningar häri; i huvudsak motsvarande inskränkningar för Stockholms del ha föreslagits genom propositionen. Det undantag, som härvid gjorts — att överståthållarens rätt att närvara och yttra sig vid stadsfullmäktiges sammanträden bibehållits — har motiverats bl. a. med att stadsfullmäktige i Stockholm motsvara även landsting och att, liksom landshövding äger övertvara landstingsförhandlingar, överståthållaren bör få närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden. Utskottet finner den föreslagna avvikelserna beträffande huvudstadens kommunalförvaltning motiverad. Utskottet ansluter sig till förslaget även såvitt detta innebär, att överståthållarens rätt att närvara vid stadskollegiets sammanträden upphör.

Övriga i den här ovan lämnade redogörelsen berörda skillnader mellan förslaget och den allmänna kommunallagen bero med få undantag på att särskilda för Stockholm redan nu gällande föreskrifter, som där vunnit hävd, bibehållits. Rörande dessa skillnader — av vilka de viktigaste sammanhånga med borgarrådsinstitutionen — har utskottet ej funnit skäl till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget.

I ytterligare några avseenden ha under förarbetena ifrågasatts avvikelser från den allmänna kommunallagen. Sålunda föreslog de sakkunniga för Stockholms vidkommande sådan ändring av reglerna om *ersättning åt fullmäktige*, att arvode för fullmäktiguppdraget skulle kunna utgivas. De uttalade härvid en förmodan, att utvecklingen komme att leda till en omprövning av den allmänna kommunallagens ståndpunkt i förevarande avseende; bl. a. hänvisade de till att kommunreformen, den allmänna tendensen till befolkningskoncentration till tätorterna och de kommunala uppgifternas allt mer poängterade betydelse för samhällslivet underströke vikten av att för det ansvarsfulla uppdraget att vara fullmäktig kunna förvärva härför välkvalificerade personer. Uppdraget att vara fullmäktig innebure i många fall en direkt ekonomisk uppoffring. Oberoende av en allmän omprövning av frågan borde enligt de sakkunniga för fullmäktige i Stockholm kunna införas rätt till arvode; härvid hänvisade de sakkunniga, på sätt framgår av den ovan lämnade redogörelsen, till vissa förhållanden, som ansågos utgöra skäl härför. Departementschefen har emellertid icke ansett de av de sakkunniga åberopade skälen tillräckliga för införande av en annan ordning i Stockholm än den som gäller för landet i övrigt. I anslutning härtill vill utskottet framhålla, att frågan om ersättning åt fullmäktige, såsom de sakkunniga själva anfört, också har en allmännare räckvidd än enbart för Stockholm. Utskottet anser därför, att spørsmålet bör tagas under omprövning i ett större sammanhang än det förevarande. Något yrkande om

ändring av de i nu gällande kommunallag för Stockholm upptagna reglerna om ersättning åt fullmäktige, vilka regler utan ändring i sak överförts till propositionens förslag, har icke heller väckts inom riksdagen. Utskottet tillstyrker därför i denna del det genom propositionen framlagda förslaget.

Beträffande *jäv vid val av revisorer* föreslogo de sakkunniga — under hänvisning främst till att med rådande praxis de allra flesta stadsfullmäktige i Stockholm såsom ledamöter av eller suppleanter i stadens verkställande organ vore ansvariga inför fullmäktige och därför skulle vara jäviga vid val av revisorer för samfällad revision av kommunalförvaltningen — att jäven skulle slopas. Det genom propositionen framlagda förslaget innebär i denna del, i likhet med den allmänna kommunallagen, att den som är redovisningsskyldig till staden — och vissa den redovisningsskyldige närstående — icke må deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, som omfattas av redovisningsskyldigheten.

Förevarande fråga behandlades i anledning av motion av 1943 års riksdag. Konstitutionsutskottet framhöll i sitt avstyrkande utlåtande i ärendet (nr 2), bl. a., att kommunallagarna icke lade hinder i vägen för kommunens beslutande organ att genom särskilt val utse revisorer för granskning av varje kommunal nämnds eller styrelses förvaltning samt att genom ett sådant tillvägagångssätt de av motionärerna påtalade olägenheterna — i huvudsak desamma som de av de sakkunniga berörda — kunde undvikas utan att därför tanken på gemensamma revisorer för hela den kommunala medelsförvaltningen behövde uppgivas. Motionen avslogs av riksdagen. Vad konstitutionsutskottet sålunda anförde år 1943 äger fortfarande giltighet. Då alltså de genom propositionen föreslagna jävsbestämmelserna — vilkas ändamål är att bereda garantier för saklighet och opartiskhet vid den kommunala revisionen — icke synas hindra, att revisionen för Stockholms del bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med den år 1953 beslutade ordningen, saknas enligt utskottets mening anledning att i förevarande del ifrågasätta annan ordning än den genom propositionen föreslagna.

I spörsmålet om *besvär över tjänsttillsättningar m. m.* riktade de sakkunniga — utan att föreslå att i förevarande sammanhang gjordes avvikelse från den allmänna kommunallagens regler — anmärkningar mot dessa regler, såvitt de medföra olika ordning för anförande av besvär allteftersom tillsättningarna beslutats av sådan nämnd för reglerad förvaltning, för vilken särskilda besvärregler gälla, eller av nämnd av annat slag. I kritiken instämde överståthållarämbetet. I anledning härav vill utskottet framhålla, att anmärkningarna mot förevarande stadganden, liksom de erinringar, som överståthållarämbetet i övrigt gjort rörande det kommunala besvärsinstitutet, ha avseende icke endast å lagstiftningen för Stockholm. Enligt utskottets mening böra fördenskull hithörande föreskrifter — även

oavsett att annat förslag än propositionens ej föreligger — icke upptagas till övervägande nu.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen måtte, med avslag å motionen II: 296, antaga det i förevarande proposition nr 16 framlagda förslaget till kommunallag för Stockholm.

Stockholm den 14 februari 1957.

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Damström, Englund*, Georg Pettersson, Weiland, Erik Olsson, Fritiof Karlsson, Carl Albert Anderson, Torsten Andersson, Gunnar Andersson och Sveningsson; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Norén, Spångberg, Swedberg, Jonsson i Haverö, Sehlstedt*, Hammar, Dahlén* och Svenungsson.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

egol
H701 7

Särskilt yttrande

i frågan om ersättning åt fullmäktige av herrar *Hallén*, *Norén* och *Carl Albert Anderson*, vilka anförde:

Förhandenvarande skäl synas oss tala för en förutsättningslös utredning angående nuvarande normer för ersättning vid kommunala förtroendeuppdrag. Ett sådant utredningsyrkande är emellertid att hänföra till spörsmålet om en framtida revision av i 1953 års kommunallag härför meddelade bestämmelser.

Förslag
till
Kommunallag för Stockholm

(Motionärens förslag.)

51 §.

Beträffande nämnd, som avses i 49 §, skall gälla vad i *denna paragraf* sägs, dock att i fråga om nämnd, som omförmäles i 49 § första stycket, bestämmelserna skola äga tillämpning endast i den mån annat ej är särskilt föreskrivet.

Av stadsfullmäktige — — — valet skett.

I avseende — — — i nämnden.

Vad i — — — motsvarande tillämpning.

Suppleant äger — — — för sammanträde.

Nämnd må, om stadsfullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning eller åt ledamot av nämnden eller åt i stadens tjänst anställd befattningshavare att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

Beslut, vilket — — — nästa sammanträde.

(Utskottets förslag = Kungl. Maj:ts förslag.)

51 §.

1 mom. Beträffande nämnd, som avses i 49 §, skall gälla vad i *detta moment* sägs, dock att i fråga om nämnd, som omförmäles i första stycket *nämnda paragraf*, bestämmelserna skola äga tillämpning endast i den mån annat ej är särskilt föreskrivet.

Av stadsfullmäktige — — — valet skett.

I avseende — — — i nämnden.

Vad i — — — motsvarande tillämpning.

Suppleant äger — — — för sammanträde.

2 mom. Nämnd, *varom förmäles i 49 § andra stycket*, må, om stadsfullmäktige så besluta, uppdraga åt särskild inom nämnden bildad avdelning eller åt ledamot av nämnden eller åt i stadens tjänst anställd befattningshavare att å nämndens vägnar fatta beslut i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall i fullmäktiges beslut angivas, dock att framställning eller yttrande till fullmäktige icke må beslutas annorledes än av nämnden samfällt.

Beslut, vilket — — — nästa sammanträde.